

În atenția
Parlamentului Republicii Moldova,
Bd. Ștefan cel Mare și Sfânt 105,
MD-2073 Chișinău

25 noiembrie 2021

Semnatarii petiției:

1. Centrul de Politici și Reforme (CPR Moldova), persoană de contact: Dan Nicorici, email: cprmoldova@gmail.com;
2. Centrul de Resurse Juridice din Moldova (CRJM), persoană de contact: Sorina MACRINICI, email: sorina.macrinici@crjm.org;
3. Asociația pentru Democrație Participativă „ADEPT” persoana de contact: Elena PROHNIȚCHI, email: elena.prohnitchi@adept.md.

PETIȚIE

Prin prezenta, organizațiile semnatare solicită respectuos Parlamentului Republicii Moldova implementarea unui șir de recomandări în scopul îmbunătățirii transparenței, accesului la informații și participării publice în procesul de luare a deciziilor în cadrul Parlamentului Republicii Moldova.

Recomandările sunt bazate pe analiza¹ informațiilor publice plasate pe website-ul Parlamentului, a sistemului său informațional și a interacțiunii dintre legislativ și societatea civilă. Ca rezultat, am identificat un șir de elemente care ar putea fi rapid corectate și îmbunătățite, pentru o mai bună informare a cetățenilor despre activitatea

---

¹ CPR Moldova, e-Parlament: cum deschidem legislativul pentru cetățeni, 11 noiembrie 2019, <https://cpr.md/2019/11/05/e-parlament-cum-deschidem-legislativul-pentru-cetateni/>;
Centrul de Resurse Juridice din Moldova, Cum facem procesul decizional în Parlamentul Republicii Moldova mai transparent?, octombrie 2018, <https://crjm.org/wp-content/uploads/2019/02/2018.-Doc-PP-Proces-decizional-transparent.pdf>.

aleșilor, în parte, și a legislativului, în general, dar și pentru a spori transparența în procesul decizional.

Organizațiile semnatare salută implementarea votului electronic în Parlament la începutul sesiunii parlamentare din toamna anului 2021, însă considerăm că această acțiune este doar un prim pas către un Parlament mai deschis, previzibil și transparent publicului. În scopul avansării nivelului de transparență decizională a activității Parlamentului și a procesului legislativ

solicităm respectuos Parlamentului următoarele:

1. **Modificarea cadrului legal privind transparența decizională în Parlament.** Cadrul legislativ privind transparența procesului decizional în Parlamentul Republicii Moldova este dispersat în mai multe acte normative (Legea privind transparența în procesul decizional, Regulamentul Parlamentului, Concepția dintre Parlament și societatea civilă și Instrucțiunea privind circulația proiectelor de acte legislative în Parlament) și creează confuzie în aplicare. De asemenea, Regulamentul Parlamentului nu stabilește norme clare și standarde minime privind procesul de consultare publică, care este lăsat în totalitate la discreția comisiilor parlamentare. Există și alte acte normative care conțin reguli privind consultările publice și transparența decizională, care la fel nu sunt suficient de clare. Ca urmare, prevederile nu sunt puse în aplicare sau se aplică neuniform și ineficient. Proiectul Codului de reguli și proceduri parlamentare, votat în prima lectură în începutul lunii noiembrie 2018, conține reglementări privind consultările publice care sunt și mai vagi decât cele care sunt actualmente în vigoare.

Reglementarea detaliată a procedurilor de organizare a consultărilor publice în cadrul Parlamentului trebuie să conțină prevederi clare despre formele de consultare publică, termenii și obligațiile instituțiilor responsabile în Parlament, și anume:

- a. reglementarea termenului de depunere a comentariilor la proiectele actelor normative publicate pe pagina web a Parlamentului, care să fie unul rezonabil și să fie respectat;
  - b. reglementarea obligației comisiilor parlamentare de a folosi lista părților interesate pentru o informare țintită și consultarea părților interesate;
  - c. reglementarea detaliată a tuturor formelor de consultare publică, cu indicarea termenilor și a instituțiilor responsabile, similar reglementării din Legea privind transparența procesului decizional nr. 239/2008;
  - d. reglementarea obligației comisiilor parlamentare de a organiza dezbateri publice atunci când comentariile primite de la societatea civilă ridică chestiuni argumentate destul de serioase;
  - e. reglementarea sancțiunilor aplicabile persoanelor responsabile pentru încălcarea cerințelor de transparență în procesul decizional;
  - f. reglementarea criteriilor și a procedurii de adoptare a proiectelor actelor normative în regim de urgență, fie în Regulamentul Parlamentului, ori în proiectul Codului de reguli și proceduri parlamentare.
- 2. Integrarea unui Calendar Legislativ**, adică redactarea și publicarea unui plan de adoptare a legislației pe fiecare sesiune parlamentară, cu includerea informațiilor despre prioritățile legislative ale Parlamentului pentru acea sesiune parlamentară, calendarul de consultare publică a proiectelor de lege și modalitățile de transmitere a propunerilor și avizelor. Acest instrument va oferi acces tuturor celor interesați la agenda Parlamentului și posibilitatea de implicare și feedback calitativ.
- 3. Publicarea datelor privind votul electronic** – publicarea pe pagina web a Parlamentului a datelor care rezultă din sistemul de votare electronică, cum ar fi votul pe proiecte de legi, pe ședințe ale Plenului Parlamentului, votul exprimat de deputați, prezența acestora, etc².

---

² Un exemplu constituie publicarea datelor privind votul electronic de Camera Deputaților din România <http://www.cdep.ro/pls/steno/evot2015.data>.

4. **Lansarea unei platforme de e-petiții** (petiții online) și încadrarea lor în mecanismele de consultare cu populația și de sensibilizare a cetățenilor. Semnarea petițiilor ar putea fi asigurată de semnătura electronică, iar numărul de semnături fizice (pe hârtie) trebuie unificat cu cel din petițiile din internet.

Este necesar să fie prevăzut un instrument pentru ca petițiile de interes public (fie online, fie fizice) să fie publicate online pentru a putea fi accesibile cetățenilor.

Totodată, ar putea fi introdus un Comitet de examinare a petițiilor, care să includă și membri ai societății civile, care ar avea sarcina să lucreze cu cetățenii pentru a consulta problemele expuse în petiții și de a monitoriza acțiunile ulterioare. Activitatea Comitetului și procesele verbale ale discuțiilor pe marginea petițiilor trebuie să fie accesibile publicului.

5. **Introducerea petițiilor colective electronice**, care să fie obligatorii pentru a fi examinate și dezbătute de Parlament la atingerea unui anumit număr de semnături de către cetățeni și persoane care au dreptul de reședință. Acest model presupune un dialog între cetățeni și autorități, pornit de cetățeni și permite cetățenilor să abordeze problemele cu care se confruntă.

În Marea Britanie, acest sistem al petițiilor colective presupune că Guvernul este obligat să răspundă la petițiile care cumulează mai mult de 10,000 de semnături, iar Parlamentul se obligă să pună pe ordinea de zi și să supună dezbaterilor petițiile care cumulează mai mult de 100,000 de semnături. Sistemul de petiții colective online presupune crearea unor profiluri autorizate și pot fi semnate atât de cetățenii Marii Britanii, cât și de persoanele cu reședința legală în țară³. În Republica Moldova acest număr ar putea fi mai mic, raportat la populația țării (de ex. circa 5,000 de semnături). Parlamentul poate să revină la examinarea

---

³ Mai multe detalii pot fi vizualizate la acest link <https://petition.parliament.uk/>.

inițiativei legislative „Petiții colective către Parlament”, prezentate în proiectul de lege nr. 142/2019⁴.

6. **Completarea datelor despre deputați pe pagina web a Parlamentului** prin publicarea CV-urilor lor, a funcțiilor deținute în fiecare comisie, date de contact precum email și telefon. De asemenea, solicităm și plasarea informației despre statutul imunității parlamentare a deputatului.
7. **Ajustarea funcționalității de căutare** de pe site-ul actual. Parlamentul trebuie să permită căutarea după cuvinte cheie pe website-ul său. Astfel, o căutare de bază open source integrată în sistemul informațional ar ajuta cetățenii să găsească mai ușor informațiile necesare despre proiectele de legi, deputați și activitățile legislativului.
8. **Interconectarea datelor publice din alte portaluri** de stat, de exemplu posibilitatea vizualizării declarațiilor de venit și interese ale parlamentarilor de pe site-ul ANI (Autoritatea Națională de Integritate).
9. **Privind proiectele de legi:**
  - a. **Ajustarea denumirilor inițiativelor legislative** pentru a putea fi căutate după cuvinte cheie și care să reflecte informația din proiect. Practica curentă, cea de a denumi un proiect de lege cu referințe făcute exclusiv la articole din legi sau denumirile numerice ale legilor comunică mult prea puține informații cetățenilor. De exemplu, deși cetățeanul își amintește subiectul textelor modificărilor legislative înaintate, dacă dorește să le consulte ulterior, trebuie neapărat să își amintească referințele numerice la articole și legi;
  - b. **Publicarea tuturor versiunilor proiectelor de acte normative** - recomandăm plasarea modificărilor făcute în inițiativa legislativă a unui

---

4

<https://www.parlament.md/ProcesulLegislativ/Proiectedeactelegislative/tabid/61/LegislativId/4669/language/ro-RO/Default.aspx>

parlamentar după avizele instituțiilor și consultările cu societatea civilă, astfel încât cetățenii să poată mereu accesa ultima versiune a unui proiect de act normativ;

- c. **Publicarea contactelor persoanei responsabile și a termenelor limită** pentru depunerea comentariilor la proiectele actelor normative publicate pe pagina web a Parlamentului.
  - d. **Publicarea tabelor de divergențe/sinteza recomandărilor la proiectele de lege.**
10. **Crearea unui instrument automatizat de alerte pe email**, care va informa cetățenii și organizațiile interesate de anumite domenii, despre apariția unui nou proiect de lege, evoluția acestuia, sau anunțarea consultărilor publice pe marginea unui subiect.
11. **Publicarea documentelor într-un format prietenos pentru utilizator**, care ar permite căutarea rapidă în text după cuvinte-cheie (nu în format pdf scanat) în așa documente cum ar fi sinteza recomandărilor, amendamentele deputaților, proiectele de legi, agendele ședințelor comisiilor parlamentare și a plenului, etc.
12. **Publicarea seturilor de date** despre activitățile parlamentare, pentru a putea fi mai ușor reutilizate și accesate de mass-media și societatea civilă. Seturile de date trebuie să conțină cheltuielile de deplasare a fiecărui parlamentar, veniturile sale, cheltuielile secretariatului, votul deputaților și alte date relevante. De asemenea, recomandăm posibilitatea pentru mass-media să acceseze prin semnătură digitală date care nu sunt oferite publicului larg.
13. **Crearea unui loc de stocare de documente pentru deputați**, unde aceștia vor plasa toate demersurile, interpelările și solicitările făcute către alte instituții, dar și răspunsurile primite. Integrarea acestui repozitoriu în Sistemul Informațional al legislativului. Astfel, aleșii vor putea lucra împreună cu cetățenii asupra inițiativelor legislative.

14. **Digitalizarea arhivei parlamentare** și diseminarea acesteia, în formate *open source* pentru cetățeni. Astfel, societății trebuie să îi fie pusă la dispoziție informația privind acțiunile parlamentelor anterioare, voturile care au avut loc, prezența deputaților, stenograme etc..
15. **Reluarea organizării conferințelor anuale de cooperare între Parlament și societatea civilă.** Conferința anuală este un instrument pentru un dialog permanent. Din 2005 până în 2016, când a avut loc ultima conferință, au fost organizate șase astfel de conferințe anuale.
16. **Redactarea, adoptarea și publicarea Planului de acțiuni privind Parlamentul Deschis.** Una din inițiativele Parteneriatului pentru o Guvernare Deschisă (Open Government Partnership), din care face parte și Republica Moldova, este „Parlamentul Deschis”, care reprezintă un angajament al statului de a adopta un document de politici publice privind transparența organului legislativ. Recomandăm Parlamentului Republicii Moldova să urmeze exemplul Ucrainei⁵ și Georgiei⁶, care au adoptat planuri de acțiuni privind Parlamentul Deschis.

---

⁵ Parlamentul Ucrainei, Planul de Acțiuni pentru un Parlament Deschis, https://drive.google.com/file/d/0ByP1nXAlz_meTmNtaWgwVTNCZDA/view.

⁶ Parlamentul Georgiei, Planul de Acțiuni pentru un Parlament Deschis, 2015-2016, https://drive.google.com/file/d/0ByP1nXAlz_meWjlpUXZ3dGloVmM/view.